



## Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 16 czerwca 2022 r. \*

Odwołanie – Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki –  
Napędy optyczne – Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia  
o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. – Jednolite i ciągłe naruszenie –  
Pojęcie – Porozumienia o znamionach zmowy dotyczące organizowanych przez dwóch  
producentów komputerów przetargów na napędy optyczne do komputerów przenośnych  
i komputerów stacjonarnych

W sprawie C-698/19 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 20 września 2019 r.,

**Sony Optiarc Inc.**, z siedzibą w Atsugi (Japonia),

**Sony Optiarc America Inc.**, z siedzibą w San Jose (Stany Zjednoczone),

które reprezentowali E. Kelly, N. Levy i R. Snelders, avocats,

wnoszące odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

**Komisja Europejska**, którą reprezentowali A. Dawes, M. Farley, F. van Schaik i L. Wildpanner, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Jürimäe (sprawozdawczyni), prezes trzeciej izby, pełniąca obowiązki prezesa czwartej izby, S. Rodin i N. Piçarra, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

\* Język postępowania: angielski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 czerwca 2021 r.,  
wydaje następujący

### Wyrok

- 1 W odwołaniu Sony Optiarc Inc. i Sony Optiarc America Inc. (zwane dalej łącznie „wnoszącymi odwołanie”) wnoszą o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 12 lipca 2019 r., Sony Optiarc i Sony Optiarc America/Komisja (T-763/15, niepublikowanego, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2019:517), w którym Sąd oddalił ich skargę zmierzającą, tytułem głównym, do stwierdzenia nieważności części decyzji Komisji C(2015) 7135 final z dnia 21 października 2015 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa AT.39639 – Napędy optyczne) (zwanej dalej „sporną decyzją”) w zakresie, w jakim decyzja ta ich dotyczy, a tytułem ewentualnym, do obniżenia kwoty nałożonej na nie grzywny.

### Ramy prawne

- 2 Zgodnie z art. 23 ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1):

„2. Komisja [Europejska] może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania [niedbalstwa]:

- a) naruszają art. [101 lub 102 TFUE], lub
- b) działają wbrew decyzji, wydanej na mocy art. 8, nakładającej środki tymczasowe, lub
- c) nie wykonują zobowiązań uznanych za wiążące w decyzji wydanej na mocy art. 9.

[...]

Jeżeli naruszenie ze strony związku przedsiębiorstw ma związek z działalnością jego członków, grzywna nie przekroczy 10% sumy całkowitego obrotu każdego z członków prowadzącego działalność na rynku, na który miało wpływ naruszenie dokonane przez związek.

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar [wagę] i czas trwania naruszenia”.

- 3 Artykuł 27 ust. 2 tego rozporządzenia stanowi:

„W toku postępowania respektuje się prawo stron do obrony. Strony mają prawo wglądu do akt Komisji przy zachowaniu uzasadnionego interesu przedsiębiorstw w zakresie ochrony tajemnicy handlowej. Prawo wglądu do akt nie obejmuje informacji poufnych i wewnętrznych dokumentów Komisji lub organów ochrony konkurencji państw członkowskich. W szczególności prawo wglądu do akt nie obejmuje korespondencji między Komisją a organami ochrony konkurencji państw członkowskich lub między tymi ostatnimi, w tym dokumentów sporządzonych na mocy art. 11 i 14. Nie zabrania to Komisji ujawnienia i wykorzystania informacji koniecznej do udowodnienia naruszenia”.

4 Artykuł 31 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Trybunał Sprawiedliwości ma nieograniczoną jurysdykcję do rozpatrywania odwołań od decyzji, w których Komisja nałożyła grzywnę lub okresową karę pieniężną. Trybunał Sprawiedliwości może uchylić, obniżyć lub podwyższyć nałożoną grzywnę lub okresową karę pieniężną”.

5 Co się tyczy obliczania wysokości grzywien, pkt 6 i 13 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2) (zwanym dalej „wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien”) przewidują:

„6. Połączenie wartości sprzedaży mających związek z naruszeniem przepisów z okresem jego trwania stanowi formułę odzwierciedlającą zarówno gospodarcze znaczenie naruszenia, jak i stopień zaangażowania każdego z uczestniczących w nim przedsiębiorstw. Odwołanie się do powyższych wskaźników wskazuje rząd wielkości danej grzywny i nie powinno być uważane za podstawę automatycznej i arytmetycznej metody ustalania.

[...]

13. W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży dóbr lub usług zrealizowanych przez przedsiębiorstwo, mających bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem, w danym sektorze geograficznym na terytorium [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)]. [...].”

### **Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja**

6 Okoliczności powstania sporu przedstawiono w pkt 1–32 zaskarżonego wyroku i na potrzeby niniejszego postępowania można je streścić w następujący sposób:

7 Pierwsza wnosząca odwołanie, Sony Optiarc (dawniej Sony NEC Optiarc Inc.), jest spółką akcyjną prawa japońskiego. Została ona utworzona w dniu 3 kwietnia 2006 r. pod nazwą Sony NEC Optiarc Inc. jako wspólne przedsiębiorstwo Sony Corporation i NEC Corporation. Każda ze spółek dominujących przeniosła na nią swą działalność w sektorze napędów optycznych (z ang. „optical disc drives”, zwanych dalej „ODD”).

8 Od dnia 2 kwietnia 2007 r. Sony NEC Optiarc, wspólnie z należącą do niej w 100% spółką zależną Sony Optiarc America (dawniej Sony NEC Optiarc America Inc.), drugą wnoszącą odwołanie, negocjowała i otrzymywała umowy w wyniku przetargów oraz przyjmowała zamówienia, przynajmniej od spółki Dell Inc., na ODD. W spornej decyzji spółki Sony NEC Optiarc i Sony NEC Optiarc America są określane łącznie jako „Sony Optiarc”. Natomiast użyte w spornej decyzji określenie „Sony/Optiarc” odnosi się do duo obejmującego Sony Corporation i Sony Optiarc, które wspólnie przedstawiły ustne oświadczenia i odpowiedziały na wystosowane przez Komisję żądania udzielenia informacji. Po dniu 1 września 2007 r. Sony NEC Optiarc nadal uczestniczyła w przetargach organizowanych przez Della. Asystował jej pracownik Sony Electronics (Singapore) Pte. Ltd, działający w imieniu Sony Optiarc i na podstawie jej instrukcji.

9 Badane naruszenie dotyczy ODD wykorzystywanych między innymi w komputerach osobistych (komputerach stacjonarnych i przenośnych) wytwarzanych przez spółki Dell i Hewlett Packard (zwaną dalej „HP”).

- 10 Spółki Dell i HP są dwoma wiodącymi wytwórcami oryginalnych produktów na światowym rynku komputerów osobistych. Obie te spółki korzystają z klasycznych procedur przetargowych w skali ogólnoswiatowej, obejmujących między innymi prowadzone z niewielką liczbą wybranych wcześniej dostawców ODD kwartalne negocjacje w przedmiocie światowych cen i światowych wielkości zakupów.
- 11 Postępowania przetargowe obejmują wnioski o kosztorys, elektroniczne wnioski o kosztorys, negocjacje online, aukcje elektroniczne i negocjacje dwustronne (offline). Po zakończeniu danego przetargu klienci przydzielają ilości uczestniczącym w nim dostawcom ODD stosownie do zaoferowanej ceny.
- 12 W dniu 14 stycznia 2009 r. Komisja otrzymała na podstawie komunikatu Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. 2006, C 298, s. 17) wniosek o zwolnienie z grzywny złożony przez spółkę Koninklijke Philips NV. W dniach 29 stycznia i 2 marca 2009 r. wniosek ten uzupełniono w ten sposób, że objęto nim, obok Koninklijke Philips, spółkę Lite-On IT Corporation oraz ich wspólne przedsiębiorstwo Philips & Lite-On Digital Solutions Corporation.
- 13 W dniu 30 czerwca 2009 r. Komisja przyznała warunkowe zwolnienie z grzywien spółkom Koninklijke Philips, Lite-On IT i Philips & Lite-On Digital Solutions.
- 14 W dniu 18 lipca 2012 r. Komisja skierowała do trzynastu dostawców ODD, w tym do wnoszących odwołanie, pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (zwane dalej „pismem w sprawie przedstawienia zarzutów”), w którym wskazała, że owi dostawcy naruszyli art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG”) poprzez uczestnictwo w okresie od dnia 5 lutego 2004 r. do dnia 29 czerwca 2009 r. w dotyczącym ODD kartelu polegającym na koordynowaniu ich zachowania w związku z przetargami organizowanymi przez dwóch producentów komputerów, a mianowicie spółki Dell i HP.
- 15 W dniu 29 października 2012 r., w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, wnoszące odwołanie przedstawiły wspólnie swe uwagi na piśmie. W dniach 29 i 30 listopada 2012 r. odbyło się przesłuchanie, w którym wzięli udział wszyscy adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 16 W dniu 21 października 2015 r. Komisja przyjęła sporną decyzję.
- 17 W decyzji tej Komisja uznała, że uczestnicy kartelu koordynowali swe zachowania konkurencyjne co najmniej od dnia 23 czerwca 2004 r. do dnia 25 listopada 2008 r. Uściśliła ona, że koordynacji tej dokonywano poprzez sieć równoległych kontaktów dwustronnych. Komisja wskazała, że uczestnicy kartelu dążyli do dostosowania swych wielkości sprzedaży na rynku w taki sposób, aby ceny utrzymywały się na poziomie wyższym niż ten, który osiągnęłyby w braku owych dwustronnych kontaktów.
- 18 Komisja wyjaśniła w spornej decyzji, że koordynacja między uczestnikami kartelu dotyczyła kont klientów odnoszących się do spółek Dell i HP. Według Komisji oprócz dwustronnych negocjacji z dostawcami ODD spółki Dell i HP stosowały standardowe procedury przetargowe, które przeprowadzano co najmniej raz na kwartał. Instytucja ta wskazała, że członkowie kartelu

wykorzystywali swą sieć kontaktów dwustronnych do manipulowania wspomnianymi procedurami przetargowymi, utrudniając w ten sposób podejmowane przez ich klientów próby stymulowania konkurencji cenowej.

- 19 Według Komisji regularna wymiana informacji umożliwiała członkom kartelu w szczególności bardzo dokładne poznawanie zamiarów swych konkurentów jeszcze przed przystąpieniem do procedury przetargowej, a w konsekwencji przewidywanie ich strategii konkurencyjnej.
- 20 Komisja dodała, że w regularnych odstępach czasu członkowie kartelu wymieniali informacje na temat cen odnoszących się do poszczególnych kont klientów, a także informacje pozostające bez związku z ceną, takie jak obecna wielkość produkcji i wydajność dostaw, stan zapasów, sytuacja z punktu widzenia klasyfikacji oraz moment wprowadzenia nowych produktów lub ulepszeń. Zauważyła ona, że dostawcy ODD monitorowali ponadto końcowe wyniki zakończonych procedur przetargowych, to jest klasyfikację, ceny i uzyskane ilości.
- 21 Komisja wskazała również, że dostawcy ODD – mając na uwadze to, iż musieli utrzymywać swe kontakty w tajemnicy przed swymi klientami – posługiwali się przy nawiązywaniu tych kontaktów środkami, które uważali za nadające się do osiągnięcia zamierzonego rezultatu. Uściśliła ona, że próba zwołania spotkania w celu organizowania regularnych spotkań wielostronnych z udziałem tych dostawców została zniweczona w 2003 r. po tym, jak została wykryta przez klienta. Według Komisji zamiast tych spotkań utrzymywano kontakty dwustronne, głównie w postaci rozmów telefonicznych, a czasami także korespondencji elektronicznej, w tym wysyłanej na prywatne adresy mailowe i poprzez komunikatory internetowe, lub podczas spotkań, zwłaszcza na szczeblu kadr zarządzających kontami ogólnoswiatowymi.
- 22 Komisja stwierdziła, że uczestnicy kartelu kontaktowali się regularnie i że kontakty, głównie telefoniczne, stawały się częstsze w momencie przeprowadzania postępowań przetargowych, podczas których odbywało się kilka rozmów dziennie między niektórymi parami uczestników kartelu. Komisja uściśliła, że generalnie kontakty między niektórymi parami uczestników kartelu były znacząco intensywniejsze niż kontakty między niektórymi innymi parami uczestników.
- 23 Jeśli chodzi o obliczenie kwoty nałożonej na wnoszące odwołanie grzywny, Komisja oparła się na wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien.
- 24 Przede wszystkim w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uznała, że z uwagi na znaczne różnice w czasie trwania uczestnictwa dostawców ODD w kartelu i dla lepszego odzwierciedlenia rzeczywistego wpływu tego kartelu na rynek właściwe było skorzystanie ze średniej rocznej obliczonej na podstawie rzeczywistej wartości sprzedaży zrealizowanej przez odnośne przedsiębiorstwa w pełnych miesiącach kalendarzowych uczestnictwa każdego z nich w naruszeniu.
- 25 W związku z tym Komisja wyjaśniła, że wartość sprzedaży została obliczona na podstawie sprzedaży ODD przeznaczonych do komputerów osobistych, zafakturowanej na rzecz podmiotów HP i Dell mających siedzibę w EOG.
- 26 Ponadto Komisja wskazała, że ze względu na to, iż zachowanie antykonkurencyjne w stosunku do HP rozpoczęło się później, oraz w celu uwzględnienia ewolucji kartelu wartość odnośnej sprzedaży została obliczona odrębnie dla spółki HP i dla spółki Dell, i że zostały zastosowane dwa mnożniki oparte na czasie trwania naruszenia.

- 27 Jeśli chodzi o wnoszące odwołanie, ich uczestnictwo w kontaktach dotyczących HP nie zostało wykazane, wobec czego Komisja uznała, że ponoszą odpowiedzialność jedynie za koordynację w stosunku do Della.
- 28 Następnie Komisja postanowiła – ze względu na to, iż porozumienia w sprawie koordynacji cen, z uwagi na swój charakter, zaliczają się do najpoważniejszych naruszeń art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, i zważywszy, iż kartel obejmował co najmniej EOG – że współczynnik procentowy zastosowany ze względu na wagę naruszenia w niniejszej sprawie wyniesie 16% dla wszystkich adresatów spornej decyzji.
- 29 Co więcej, Komisja wskazała, że w świetle okoliczności niniejszej sprawy postanowiła dodać kwotę w wysokości 16% w celu osiągnięcia skutku odstrasżającego.
- 30 Ponadto Komisja obniżyła o 3% kwotę grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie w celu uwzględnienia faktu, że nie wiedziały one o części jednolitego i ciągłego naruszenia związanej ze spółką HP, tak aby odzwierciedlić w sposób właściwy i wystarczający mniej poważny charakter ich zachowania.
- 31 Sentencja spornej decyzji w części dotyczącej wnoszących odwołanie ma następujące brzmienie:

„Artykuł 1

Następujące przedsiębiorstwa naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w jednolitym i ciągłym naruszeniu, składającym się z kilku odrębnych naruszeń, w sektorze [ODD] obejmującym cały EOG, które to naruszenie polegało na zawieraniu porozumień w sprawie koordynacji cen:

[...]

- g) Sony Optiarc [...] od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 29 października 2008 r., Sony Optiarc America [...] od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 31 października 2007 r., poprzez koordynowanie działań w stosunku do spółki Dell;

[...].

Artykuł 2

Za określone w art. 1 naruszenie zostają nałożone następujące grzywny:

[...]

- g) Sony Optiarc [...]: 9 782 000 EUR, z czego 5 433 000 EUR na zasadach odpowiedzialności solidarnej ze spółką Sony Optiarc America [...]

[...]”.

## **Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok**

- 32 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 31 grudnia 2015 r. wnoszące odwołanie wniosły skargę, żądając, tytułem głównym, stwierdzenia nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim ona ich dotyczy, a tytułem ewentualnym, obniżenia kwoty nałożonej na nie grzywny.
- 33 Na poparcie skargi wnoszące odwołanie podniosły dwa zarzuty, z których pierwszy dotyczył w istocie istnienia naruszenia art. 101 TFUE, a drugi, podniesiony tytułem ewentualnym, obliczenia kwoty tej grzywny.
- 34 W zaskarżonym wyroku Sąd oddalił te zarzuty i w konsekwencji oddalił skargę w całości.

## **Żądania stron**

- 35 Wnoszące odwołanie wnoszą do Trybunału o:
- uchylene zaskarżonego wyroku;
  - uwzględnienie żądań przedstawionych w pierwszej instancji;
  - obciążenie Komisji kosztami postępowania, w tym kosztami poniesionymi w postępowaniu w pierwszej instancji i
  - tytułem żądania ewentualnego – przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenie, że rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w pierwszej instancji i postępowania odwoławczego nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.
- 36 Komisja wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołania i
  - obciążenie wnoszących odwołanie całością kosztów poniesionych w ramach niniejszego postępowania.

## **W przedmiocie odwołania**

- 37 Wnoszące odwołanie podnoszą na jego poparcie cztery zarzuty dotyczące w istocie dokonanej przez Sąd oceny: po pierwsze, istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia, po drugie, czasu trwania tego naruszenia, po trzecie, stwierdzenia kilku odrębnych naruszeń, a po czwarte, kwoty nałożonej na nie grzywny.
- 38 Trybunał uważa, że przed przystąpieniem do oceny zarzutów pierwszego, drugiego i czwartego należy zbadać zarzut trzeci.

## ***W przedmiocie zarzutu trzeciego***

### *Argumentacja stron*

- 39 Podniesiony przez wnoszące odwołanie zarzut trzeci dzieli się na dwie części.
- *W przedmiocie części pierwszej zarzutu trzeciego*
- 40 W ramach części pierwszej zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo, gdy orzekł, iż Komisja nie naruszyła ich prawa do obrony, zarzucając im po raz pierwszy w spornej decyzji uczestnictwo w kilku odrębnych naruszeniach.
- 41 W piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, w szczególności w motywach 310, 317 i 318, wspomniano o istnieniu jednolitego i ciągłego naruszenia. Komisja uznała, że podział zarzucanych zachowań na kilka odrębnych naruszeń byłby sztuczny. Jednakże w spornej decyzji Komisja po raz pierwszy zasugerowała, że owo jednolite i ciągłe naruszenie składa się z kilku odrębnych naruszeń. Decyzja ta odbiega zatem istotnie od kwalifikacji przyjętej w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, w związku z czym przed wydaniem wspomnianej decyzji wnoszące odwołanie nie miały możliwości zakwestionowania kwalifikacji każdego z poszczególnych kontaktów jako odrębnego i niezależnego naruszenia.
- 42 W tym względzie, przyjmując w pkt 211, 212 i 219 zaskarżonego wyroku, że jednolite i ciągłe naruszenie musi się składać z odrębnych naruszeń, Sąd doszedł do wniosku sprzecznego z orzecznictwem Sądu i Trybunału, które przewiduje jedynie możliwość, a nie konieczność, aby jednolite i ciągłe naruszenie składało się z odrębnych naruszeń. W ten sposób Sąd naruszył prawo, wskutek czego nie uznał, że Komisja naruszyła przysługujące wnoszącym odwołanie prawo do obrony.
- 43 W odpowiedzi na odwołanie Komisja formułuje w pierwszej kolejności dwa ogólne komentarze przed ustosunkowaniem się do argumentów przedstawionych w dwóch częściach zarzutu trzeciego podniesionego przez wnoszące odwołanie.
- 44 Po pierwsze, argumenty wnoszących odwołanie dotyczące incydentalnego ustalenia dokonanego przez Komisję w spornej decyzji, zgodnie z którym ich antykonkurencyjne kontakty stanowią również kilka odrębnych naruszeń, są bezskuteczne. Sąd potwierdził bowiem główne ustalenie Komisji dotyczące istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia, jak również udziału wnoszących odwołanie w tym naruszeniu. Samo to potwierdzenie uzasadnia wniosek zawarty w art. 1 lit. g) spornej decyzji oraz grzywnę nałożoną na wnoszące odwołanie w art. 2 lit. g) tej decyzji.
- 45 Po drugie, argumenty wnoszących odwołanie opierają się na błędnym założeniu, że Sąd orzekł, iż jednolite i ciągłe naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE musi się składać z kilku odrębnych i niezależnych naruszeń tego przepisu. Otóż Sąd uznał po prostu w pkt 210 i 211 zaskarżonego wyroku, że jednolite i ciągłe naruszenie zakłada istnienie „zbioru zachowań”, które same w sobie mogą zostać zakwalifikowane jako odrębne naruszenia. Sąd dodał w istocie w pkt 208 i 209 oraz 212–216 zaskarżonego wyroku, że w niniejszym przypadku jednolite i ciągłe naruszenie rzeczywiście składało się z odrębnych naruszeń, co do których wnoszące odwołanie zostały wysłuchane.



- 46 W drugiej kolejności, jeśli chodzi konkretnie o część pierwszą zarzutu trzeciego, Komisja utrzymuje, po pierwsze, że opiera się ona na błędnej hipotezie faktycznej. Z pkt 209–214 zaskarżonego wyroku jasno wynika, że już w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów wnoszące odwołanie poinformowano o rozpatrywanych odrębnych naruszeniach.
- 47 Po drugie, ustalenia zawarte w pkt 209, 214 i 215 tego wyroku są ustaleniami faktycznymi, których nie można kwestionować w ramach odwołania.
- 48 Po trzecie, twierdzenie wnoszących odwołanie, zgodnie z którym Komisja nie wysłuchała ich w przedmiocie rozpatrywanych odrębnych naruszeń, stoi w sprzeczności z jasnym brzmieniem motywów 353, 354 i 276 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów i opiera się na błędnej interpretacji orzecznictwa, ponieważ Trybunał orzekł już, że jeden lub większa liczba elementów szeregu działań lub ciągłego zachowania mogą same w sobie stanowić naruszenie art. 101 TFUE.
- 49 Po czwarte, wbrew twierdzeniom wnoszących odwołanie stwierdzenie jednolitego i ciągłego naruszenia nie jest uzależnione od istnienia kilku odrębnych naruszeń. Wnoszące odwołanie zostały wysłuchane zarówno w przedmiocie stwierdzenia rozpatrywanego jednolitego i ciągłego naruszenia, jak i w przedmiocie stwierdzenia składających się na nie odrębnych naruszeń, w związku z czym nie doszło do naruszenia ich prawa do obrony. Wnoszące odwołanie miały bowiem możliwość zrozumienia w toku postępowania administracyjnego, że zarzucano im również zachowania składające się na to jednolite i ciągłe naruszenie.

– *W przedmiocie części drugiej zarzutu trzeciego*

- 50 W ramach części drugiej zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że naruszył prawo, gdy stwierdził, iż sporna decyzja jest wystarczająco uzasadniona w odniesieniu do istnienia kilku odrębnych naruszeń.
- 51 Komisja nie wyjaśniła bowiem w spornej decyzji w odniesieniu do każdego aspektu zachowania lub każdej grupy czy też kilku grup kontaktów dwustronnych, które miałyby stanowić odrębne naruszenie, po pierwsze, charakteru i zakresu tego naruszenia, po drugie, jego kwalifikacji jako porozumienia lub praktyki uzgodnionej w rozumieniu art. 101 TFUE, po trzecie, powodów każdej kwalifikacji i dowodów na jej poparcie, po czwarte, które z przedsiębiorstw należy uznać za odpowiedzialne za każde odrębne naruszenie, i po piąte, powodu, dla którego – wbrew stanowisku zaprezentowanemu przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów – nie jest już sztucznym zabiegiem zidentyfikowanie kilku odrębnych naruszeń.
- 52 Tymczasem Sąd naruszył prawo, gdy nie uznał, że zakres odrębnych naruszeń nigdy nie został opisany lub wyjaśniony. W pkt 227 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł bowiem, że Komisja prawidłowo uznała, iż stwierdzenie jednolitego i ciągłego naruszenia w sposób konieczny potwierdzało jej wnioski co do istnienia kilku odrębnych naruszeń.
- 53 Komisja uważa, że część drugą zarzutu trzeciego należy oddalić jako bezzasadną.
- 54 Sąd słusznie uznał, że stwierdzenie główne dotyczące jednolitego i ciągłego naruszenia oraz stwierdzenie incydentalne dotyczące odrębnych naruszeń są ze sobą spójne. Po pierwsze, twierdzenie wnoszących odwołanie, zgodnie z którym Sąd oddalił ich argumenty w zaskarżonym wyroku, ponieważ miał błędne przekonanie, że stwierdzenia dotyczące jednolitego i ciągłego naruszenia w sposób konieczny potwierdzają stwierdzenia dotyczące istnienia kilku odrębnych naruszeń, wypacza brzmienie pkt 227 zaskarżonego wyroku. Po drugie, wnoszące odwołanie były

w stanie zrozumieć uzasadnienie spornej decyzji i miały możliwość przedstawienia argumentów w odniesieniu do każdego z przypisywanych im antykonkurencyjnych kontaktów. Po trzecie, z wyroku z dnia 23 listopada 2006 r., *Asnef-Equifax i Administración del Estado* (C-238/05, EU:C:2006:734, pkt 30–32) wynika, że jeżeli zostanie wykazane, iż przesłanki naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE są spełnione, bez znaczenia jest to, czy daną zmwę uzna się za porozumienie, czy za uzgodnioną praktykę. W tym względzie Sąd przyznał w pkt 230 zaskarżonego wyroku, że wnoszące odwołanie niesłusznie twierdziły, iż Komisja powinna była w spornej decyzji indywidualnie zakwalifikować odrębne naruszenia jako „porozumienia” lub „praktyki uzgodnione”.

### *Ocena Trybunału*

- 55 W ramach zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd dopuścił się szeregu naruszeń prawa, gdy uznał, iż jednolite i ciągle naruszenie musi się składać z kilku odrębnych naruszeń. Wskutek tego Sąd błędnie orzekł, po pierwsze, że Komisja nie naruszyła ich prawa do obrony, a po drugie, że instytucja ta wystarczająco uzasadniła sporną decyzję w odniesieniu do odrębnych naruszeń przypisywanych wnoszącym odwołanie.
- 56 W tym względzie należy zaznaczyć, że w art. 1 lit. g) spornej decyzji Komisja stwierdziła w istocie, po pierwsze, istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia, a po drugie, istnienie „kilku odrębnych naruszeń” składających się na to naruszenie.
- 57 W tym kontekście zarzut trzeci zmierza do zakwestionowania wyłącznie dokonanej przez Sąd oceny tego drugiego stwierdzenia dotyczącego istnienia kilku odrębnych naruszeń. Zarzut ten nie dotyczy natomiast dokonanej przez Sąd oceny zawartego w owym art. 1 lit. g) wniosku, zgodnie z którym wnoszące odwołanie uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu.
- 58 Wynika z tego, że – wbrew twierdzeniom Komisji – zważywszy, iż w niniejszej sprawie instytucja ta oparła sporną decyzję na dwóch odrębnych stwierdzeniach naruszenia, wspomnianego zarzutu nie można od razu oddalić jako bezskutecznego.

### *– Uwagi wstępne*

- 59 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z zachowania o charakterze ciągłym, nawet jeżeli jeden lub większa liczba elementów tego szeregu działań lub tego zachowania ciągłego także mogłyby stanowić, same w sobie i odrębnie, naruszenie tego przepisu. W przypadku gdy różne zachowania, z uwagi na ich identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym, wpisują się w „całościowy plan”, Komisja jest uprawniona do przypisania odpowiedzialności za te zachowania w zależności od udziału w naruszeniu rozpatrywanym jako całość (zob. podobnie wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., *Komisja/Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 60 Przedsiębiorstwo uczestniczące w takim jednolitym i ciągłym naruszeniu w drodze swoich własnych zachowań, które były objęte pojęciami „porozumienia” lub „praktyki uzgodnionej” mających cel antykonkurencyjny w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i które miały przyczynić się do realizacji naruszenia w jego całości, może być tym samym również odpowiedzialne za

zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego naruszenia przez cały okres jego udziału w owym naruszeniu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

61 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 59 opinii, uczestnictwo przedsiębiorstwa w jednolitym i ciągłym naruszeniu nie wymaga jego bezpośredniego udziału we wszystkich antykonkurencyjnych zachowaniach składających się na to naruszenie (wyrok z dnia 22 października 2020 r., Silver Plastics i Johannes Reifenhäuser/Komisja, C-702/19 P, EU:C:2020:857, pkt 82 i przytoczone tam orzecznictwo).

62 To właśnie w świetle tych rozważań należy zbadać zarzut trzeci.

– *W przedmiocie części pierwszej zarzutu trzeciego*

63 W ramach części pierwszej zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył prawo, gdy oddalił ich argument, zgodnie z którym Komisja naruszyła ich prawo do obrony, zarzucając im po raz pierwszy w spornej decyzji, poza udziałem w jednolitym i ciągłym naruszeniu, uczestnictwo w kilku odrębnych naruszeniach odpowiadających zachowaniom objętym tym jednolitym i ciągłym naruszeniem.

64 Należy przypomnieć, po pierwsze, że pojęcie „jednolitego i ciągłego naruszenia” zakłada istnienie zbioru zachowań mogących również stanowić same w sobie naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE. O ile zbiór zachowań można zakwalifikować, na warunkach określonych w pkt 59 i 60 niniejszego wyroku, jako jednolite i ciągłe naruszenie, o tyle nie można z tego wywnioskować, że każde z tych zachowań, samo w sobie i rozpatrywane oddzielnie, należy konieczności zakwalifikować jako odrębne naruszenie tego postanowienia. W tym celu Komisja powinna bowiem jeszcze zidentyfikować i zakwalifikować jako takie naruszenie każde ze wspomnianych zachowań, a następnie przedstawić dowód uczestnictwa danego przedsiębiorstwa, któremu owe zachowania są przypisywane.

65 W tej kwestii Trybunał orzekł już, że podzielenie decyzji Komisji kwalifikującej cały kartel jako jednolite i ciągłe naruszenie jest możliwe jedynie wtedy, gdy z jednej strony danemu przedsiębiorstwu umożliwiono w toku postępowania administracyjnego zrozumienie, że zarzuca mu się również każde z zachowań stanowiących ten kartel, a tym samym obronę w tym zakresie, i z drugiej strony owa decyzja jest wystarczająco jasna w tym względzie (wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, pkt 46).

66 Po drugie, co się tyczy prawa do obrony, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem poszanowanie tego prawa w ramach każdego postępowania mogącego zakończyć się nałożeniem sankcji, szczególnie grzywnie lub okresowych kar pieniężnych, stanowi podstawową zasadę prawa Unii, której Komisja musi w pełni przestrzegać (zob. podobnie wyrok z dnia 5 marca 2015 r., Komisja i in./Versalis i in., C-93/13 P i C-123/13 P, EU:C:2015:150, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo).

67 Jak prawidłowo przypomniał Sąd w pkt 72 zaskarżonego wyroku, rozporządzenie nr 1/2003 stanowi, że stronom wysyła się pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które powinno w jasny sposób przedstawiać wszystkie istotne okoliczności, na których Komisja opiera się na tym etapie postępowania. Takie pismo w sprawie przedstawienia zarzutów stanowi gwarancję proceduralną podstawowej zasady prawa Unii, która wymaga poszanowania prawa do obrony w ramach każdego postępowania mogącego zakończyć się nałożeniem sankcji. Zasada ta wymaga w szczególności, by pismo w sprawie przedstawienia zarzutów skierowane przez Komisję do

przedsiębiorstwa, na które zamierza ona nałożyć sankcję za naruszenie reguł konkurencji, zawierało istotne okoliczności uwzględnione przeciw temu przedsiębiorstwu, takie jak zarzucane mu czyny, ich kwalifikacja oraz dowody, na których opiera się Komisja, tak by owo przedsiębiorstwo mogło skutecznie przedstawić swe argumenty w ramach wszczętego przeciwko niemu postępowania administracyjnego (zob. podobnie wyrok z dnia 3 września 2009 r., Papierfabrik August Koehler i in./Komisja, C-322/07 P, C-327/07 P i C-338/07 P, EU:C:2009:500, pkt 35, 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 68 Jak przypomniał rzecznik generalny w pkt 88 opinii, prawdą jest, że Komisja może doprecyzować w decyzji końcowej kwalifikację prawną okoliczności faktycznych, którą przyjęła tymczasowo w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, biorąc pod uwagę informacje wynikające z postępowania administracyjnego, albo w celu odstąpienia od zarzutów, które okazały się bezzasadne, albo w celu dopracowania i uzupełnienia pod względem faktycznym, jak i prawnym argumentów na poparcie zarzutów, które podtrzymuje (zob. podobnie wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., SNIA/Komisja, C-448/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:801, pkt 42–44). Oznacza to jednak, że w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja musi wskazać każdą kwalifikację prawną okoliczności faktycznych, którą zamierza przyjąć w swojej decyzji końcowej.
- 69 Wynika z tego, że prawo do obrony zainteresowanego przedsiębiorstwa zostaje naruszone z powodu rozbieżności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a decyzją końcową jedynie pod warunkiem, że zarzutu przyjętego w tej decyzji nie przedstawiono w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów lub nie przedstawiono go w sposób wystarczający, aby umożliwić adresatom tego pisma skuteczne zaprezentowanie argumentów w ramach wszczętego przeciwko nim postępowania.
- 70 Wynika stąd, że jeżeli Komisja zamierza zarzucić adresatom pisma w sprawie przedstawienia zarzutów nie tylko jednolite i ciągłe naruszenie, ale także każde ze składających się na to naruszenie zachowań rozpatrywanych oddzielnie jako odrębne naruszenia, poszanowanie prawa do obrony tych adresatów wymaga, by Komisja przedstawiła w tym piśmie informacje niezbędne do tego, by umożliwić im zrozumienie, że owa instytucja prowadzi przeciwko nim postępowanie ze względu zarówno na rzezone jednolite i ciągłe naruszenie, jak i na każde z tych odrębnych naruszeń.
- 71 W tym przypadku należy zauważyć, że Sąd przypomniał w pkt 71–76 zaskarżonego wyroku orzecznictwo dotyczące poszanowania prawa do obrony w ramach postępowania mającego na celu stwierdzenie naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE, w szczególności orzecznictwo przedstawione w pkt 67 i 68 niniejszego wyroku.
- 72 Nawiązawszy do tego orzecznictwa w pkt 208 zaskarżonego wyroku, Sąd zbadał w pkt 209–217 owego wyroku, czy w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów poinformowano wnoszące odwołanie, że Komisja uważała, iż jednolite i ciągłe naruszenie składa się z różnych dwustronnych porozumień.
- 73 W tym kontekście Sąd uznał w pkt 211 i 212 wspomnianego wyroku, że pojęcie jednolitego i ciągłego naruszenia zakłada istnienie zbioru zachowań, wobec czego wnoszące odwołanie nie mogą twierdzić, iż Komisja zmieniła swoje wnioski poprzez uwzględnienie, oprócz jednolitego i ciągłego naruszenia, różnych kontaktów dwustronnych, ponieważ to właśnie te kontakty dwustronne stanowią owo jednolite naruszenie.

- 74 Jak wynika z pkt 219 tego wyroku, Sąd wyszedł z założenia, że każde z zachowań składających się na jednolite i ciągłe naruszenie należy koniecznie zakwalifikować jako odrębne naruszenie. Sąd orzekł zatem, że wnoszące odwołanie powinny zrozumieć, iż Komisja mogła dojść na tej podstawie do wniosku, że wszystkie przypisane im kontakty dwustronne, o których mowa w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, stanowią same w sobie takie odrębne naruszenia.
- 75 W ten sposób Sąd naruszył prawo. Wbrew temu, co Sąd orzekł w pkt 211, 212 i 219 zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie, myląc zresztą w dorozumiany sposób pojęcie „zachowania” z pojęciem „naruszenia”, nie mogły bowiem zrozumieć, w braku jakiegokolwiek jasnej wskazówki w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, że Komisja zamierzała prowadzić przeciwko nim postępowanie nie tylko z powodu zarzucanego im w tym piśmie jednolitego i ciągłego naruszenia, ale także z powodu kilku odrębnych naruszeń polegających na różnych kontaktach dwustronnych, o których wspomniano w owym piśmie.
- 76 Wynika z tego, że Sąd nie mógł orzec, z poszanowaniem prawa, że Komisja nie naruszyła przysługującego wnoszącym odwołanie prawa do obrony, zważywszy, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie zawierało istotnych okoliczności uwzględnionych w stosunku do wnoszących odwołanie w odniesieniu do wspomnianych odrębnych naruszeń, a w szczególności przewidywanej kwalifikacji zarzucanych im zachowań.
- 77 W związku z tym należy uwzględnić część pierwszą zarzutu trzeciego.
- *W przedmiocie części drugiej zarzutu trzeciego*
- 78 W ramach części drugiej zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że naruszył prawo, gdy stwierdził w pkt 227 zaskarżonego wyroku, iż sporna decyzja jest wystarczająco uzasadniona w odniesieniu do istnienia kilku odrębnych naruszeń.
- 79 W tym względzie, po pierwsze, należy przypomnieć, podobnie jak uczynił to Sąd w pkt 222 zaskarżonego wyroku, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, jakiego wymaga art. 296 TFUE, powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała zaskarżony akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a sądowi Unii Europejskiej dokonać jej kontroli. Nie jest konieczne, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia ustalone w art. 296 TFUE wymogi, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (wyrok z dnia 10 lipca 2019 r., Komisja/Icap i in., C-39/18 P, EU:C:2019:584, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 80 Po drugie, jak wynika z pkt 59–61 i 64 niniejszego wyroku, z faktu, że Komisja kwalifikuje zbiór zachowań jako jednolite i ciągłe naruszenie, nie można wywieść, iż każde z tych zachowań, samo w sobie i rozpatrywane oddzielnie, należy koniecznie zakwalifikować jako odrębne naruszenie. Jeśli bowiem Komisja postanawia zakwalifikować w ten sposób rozpatrywane zachowania i przypisać je wnoszącym odwołanie, powinna ona jeszcze zbadać je indywidualnie i wykazać ich bezprawny charakter, jak również udział wnoszących odwołanie w każdym z rzeczonych zachowań.

- 81 Wynika z tego, że gdy Komisja zamierza zarzucić wnoszącym odwołanie uczestnictwo nie tylko w „jednolitym i ciągłym naruszeniu”, lecz także w kilku odrębnych naruszeniach odpowiadających zachowaniom składającym się na to naruszenie, musi ona sprecyzować i uzasadnić kwalifikację prawną każdego z tych zachowań jako odrębnego naruszenia.
- 82 W niniejszym przypadku Sąd między innymi przypomniał w pkt 224 zaskarżonego wyroku, że uzasadnienie decyzji wydanej przez Komisję w celu zapewnienia stosowania reguł konkurencji powinno być logiczne, a w szczególności nie może wykazywać wewnętrznych sprzeczności utrudniających prawidłowe zrozumienie powodów leżących u podstaw tej decyzji.
- 83 W tym właśnie kontekście Sąd orzekł w pkt 227 zaskarżonego wyroku, że nie ma żadnej niespójności w motywie 352 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdziła w nim, że rozpatrywane kontakty stanowiły pojedyncze naruszenia i spełniały jednocześnie kryteria jednolitego i ciągłego naruszenia. Sąd uznał w pkt 229–232 tego wyroku, że Komisja dochowała ciężącego na niej na mocy art. 296 TFUE obowiązku uzasadnienia, ponieważ przedstawiła w jasny sposób zakres i charakter zachowania wnoszących odwołanie, uznała to zachowanie za naruszenie art. 101 TFUE i zaprezentowała dowody na poparcie owych wniosków.
- 84 W ten sposób jednak Sąd naruszył prawo. Wbrew bowiem temu, co orzekł Sąd, zawarte w motywie 352 tej decyzji uzasadnienie dotyczące stwierdzenia kilku odrębnych naruszeń, których wnoszące odwołanie miały się dopuścić, nie jest wystarczające. Otóż z motywu tego wynika, że na podstawie opisanych w sekcji 4 wspomnianej decyzji i w załączniku I do niej okoliczności faktycznych każdy przejaw przyjętego wobec odnośnych klientów zachowania lub zbioru (lub kilku zbiorów) kontaktów dwustronnych miał na celu ograniczenie konkurencji, wobec czego stanowi naruszenie art. 101 TFUE, przy czym Komisja nie podaje powodów, dla których jej zdaniem wnoszącym odwołanie należy przypisać każde z zachowań, które są im zarzucane, nie tylko w ramach „jednolitego i ciągłego naruszenia”, ale także jako kilka odrębnych naruszeń art. 101 TFUE.
- 85 Wynika z tego, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż Komisja dochowała ciężącego na niej obowiązku uzasadnienia spornej decyzji, gdy uznała, że wnoszące odwołanie uczestniczyły nie tylko w jednolitym i ciągłym naruszeniu, ale również w kilku odrębnych naruszeniach.
- 86 W związku z tym należy uwzględnić część drugą zarzutu trzeciego, a w konsekwencji ów zarzut w całości.

### ***W przedmiocie zarzutu pierwszego***

#### *Argumentacja stron*

- 87 W ramach zarzutu pierwszego wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd niesłusznie zastąpił uzasadnienie spornej decyzji swoim własnym uzasadnieniem, podtrzymując jednocześnie zawarty w tej decyzji wniosek, zgodnie z którym wnoszące odwołanie uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu. Sąd uwzględnił w istocie twierdzenie wnoszących odwołanie, zgodnie z którym Komisja nie udowodniła antykonkurencyjnego charakteru szeregu przypisanych im kontaktów, a mianowicie kontaktów nr 66, 67, 70, 73, 76, 78, 88, 98, 101 i 105. Jednakże zamiast zbadać, czy z tego względu zawarty w spornej decyzji wniosek dotyczący istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia składającego się z kilku odrębnych naruszeń nie był bezpodstawny, Sąd uznał, że

wszystkie kontakty, w których uczestniczyły wnoszące odwołanie, mogły składać się na łańcuch poszlak pozwalający potwierdzić ustalenie dotyczące takiego jednolitego i ciągłego naruszenia, nawet jeśli nie wszystkie z nich stanowiły udowodnione kontakty antykonkurencyjne.

- 88 Oceniając, czy Komisja przedstawiła wystarczające dowody, by wykazać zachowanie stanowiące jednolite i ciągle naruszenie, Sąd przychylił się bowiem do sformułowanego przez wnoszące odwołanie w odniesieniu do spornej decyzji zarzutu, że Komisja nie udowodniła antykonkurencyjnego charakteru szeregu przypisywanych im kontaktów. W szczególności Sąd przyznał w pkt 108 zaskarżonego wyroku, że kontakty nr 66, 67, 70, 73, 76 i 78 nie stanowią dowodów, na których Komisja oparła swoją decyzję. Sąd uznał również w pkt 159 zaskarżonego wyroku, że kontakt nr 101 nie mógł składać się na łańcuch poszlak. Ponadto Sąd przyznał, że kontakty nr 88, 98 i 105 nie zostały wyraźnie ustalone. Wnoszące odwołanie uważają, że tym samym do Sądu należało zbadanie zasadności sformułowanego w spornej decyzji wniosku w przedmiocie istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia składającego się z kilku odrębnych naruszeń. Komisja nie przyjęła bowiem w spornej decyzji podejścia opartego na łańcuchu poszlak, lecz wyszła z założenia, że każdy zarzucany kontakt stanowi niezależne naruszenie i że te odrębne naruszenia są częścią całościowego planu stanowiącego ogólnie jednolite i ciągle naruszenie. Sąd uznał natomiast, że wszystkie kontakty z udziałem wnoszących odwołanie – nawet jeśli nie wszystkie są udowodnionymi kontaktami antykonkurencyjnymi – mogą stanowić łańcuch poszlak pozwalający na potwierdzenie ustalenia, że doszło do jednolitego i ciągłego naruszenia.
- 89 Tym samym zastępując uzasadnienie przedstawione przez Komisję w spornej decyzji własnym uzasadnieniem, Sąd naruszył prawo.
- 90 Komisja kwestionuje zasadność zarzutu pierwszego.

### *Ocena Trybunału*

- 91 W ramach zarzutu pierwszego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że niesłusznie zastąpił własnym uzasadnieniem zawarte w spornej decyzji uzasadnienie Komisji dotyczące oceny istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia.
- 92 W tym względzie należy przypomnieć, że sądy Unii nie mogą zmieniać znamion naruszenia, które Komisja stwierdziła w sposób zgodny z prawem w spornej decyzji, ani w ramach kontroli zgodności z prawem, ani w związku z wykonywaniem przysługującego im nieograniczonego prawa orzekania. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału sądy te nie mogą bowiem w ramach kontroli zgodności z prawem, o której mowa w art. 263 TFUE, zastąpić uzasadnienia sporządzonego przez autora rozpatrywanego aktu własnym uzasadnieniem. Nieograniczone prawo orzekania, jakim dysponuje Sąd na podstawie art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, dotyczy jedynie dokonywanej przez niego oceny grzywny nałożonej przez Komisję (wyrok z dnia 26 września 2018 r., Philips i Philips France/Komisja, C-98/17 P, niepublikowany, EU:C:2018:774, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 93 Należy zatem zbadać, czy Sąd zmienił – jak podnoszą wnoszące odwołanie – znamiona jednolitego i ciągłego naruszenia stwierdzonego w sposób zgodny z prawem przez Komisję w spornej decyzji.

- 94 W niniejszym przypadku należy zauważyć w pierwszej kolejności, że przeprowadzona przez Sąd w pkt 108–168 zaskarżonego wyroku analiza kontaktów nr 66, 67, 70, 73, 76, 78, 88, 98, 101 i 105 nie dotyczyła antykonkurencyjnego charakteru tych kontaktów, lecz kwestii, czy mogą one składać się na łańcuch poszlak zmierzający do wykazania istnienia naruszenia ze względu na cel. W tym względzie Sąd potwierdził, że miało to miejsce w przypadku 10 z 17 kontaktów przypisywanych wnoszącym odwołanie (kontakty nr 62, 63, 65, 88, 89, 95, 98, 100, 105 i 116) w ciągu piętnastu miesięcy, podczas których uczestniczyły one w rozpatrywanym jednolitym i ciągłym naruszeniu, i doszedł na tej podstawie w pkt 175 owego wyroku do wniosku, że Komisja mogła, nie popełniając przy tym błędów i nie naruszając ciężącego na niej obowiązku uzasadnienia, uznać w świetle rozpatrywanych jako całość dowodów i poszlak, które można uwzględnić, że wnoszące odwołanie uczestniczyły w naruszeniu art. 101 TFUE „ze względu na cel”.
- 95 W drugiej kolejności należy zaznaczyć, że wbrew twierdzeniom wnoszących odwołanie ze spornej decyzji wynika, iż Komisja oparła się na łańcuchu poszlak, aby przedstawić dowód zarzucanego im przez nią jednolitego i ciągłego naruszenia. Tak więc tytułem przykładu należy zaznaczyć, że w motywie 322 spornej decyzji Komisja wyraźnie przypomniała, po pierwsze, że konieczne jest przedstawienie przez nią dokładnych i spójnych dowodów na poparcie silnego przekonania, iż doszło do popełnienia naruszenia, lecz że nie każdy z przedstawionych dowodów musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego elementu naruszenia, a po drugie, że wystarczy, by przywołany przez tę instytucję łańcuch poszlak, oceniany globalnie, odpowiadał temu wymogowi.
- 96 W tym kontekście Komisja odwołała się jeszcze wyraźnie do tego łańcucha poszlak w motywach 220, 325, 334 i 425 spornej decyzji.
- 97 W konsekwencji nie można twierdzić, że odnosząc się do łańcucha poszlak, Sąd zastąpił uzasadnienie przedstawione przez Komisję w spornej decyzji własnym uzasadnieniem. Przeciwnie, Sąd potwierdził w istocie, że podejście Komisji polegające na oparciu się na łańcuchu poszlak w celu wykazania istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia jest zgodne z orzecznictwem dotyczącym udowodnienia naruszenia art. 101 TFUE.
- 98 W związku z tym zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.

### ***W przedmiocie zarzutu drugiego***

- 99 Zarzut drugi wnoszących odwołanie dzieli się na dwie części.

#### *W przedmiocie części pierwszej zarzutu drugiego*

##### *– Argumentacja stron*

- 100 Część pierwsza zarzutu drugiego dotyczy tego, że Sąd naruszył prawo, gdy stwierdził, iż wnoszące odwołanie uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu w okresie od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 29 października 2008 r.



- 101 Wnoszące odwołanie utrzymują przede wszystkim, że w świetle orzecznictwa Sądu antykonkurencyjne kontakty powinny być wystarczająco zbliżone w czasie, aby można było mówić o jednolitym i ciągłym naruszeniu. Podobnie w wyroku z dnia 26 września 2018 r., Infineon Technologies/Komisja (C-99/17 P, EU:C:2018:773, pkt 50–52) Trybunał orzekł, że w przypadku produktów, dla których ceny są ustalane w ujęciu rocznym, należy sprawdzić, czy Komisja wykazała co najmniej coroczne epizody uczestnictwa odnośnych przedsiębiorstw w kartelu.
- 102 Tymczasem Sąd nie ocenił w zaskarżonym wyroku, czy biorąc pod uwagę nieudowodnione kontakty, uczestnictwo wnoszących odwołanie w naruszeniu było nieprzerwane. Sąd wskazał w pkt 198 tego wyroku, że niektóre z 17 kontaktów przypisywanych wnoszącym odwołanie nie zostały ustalone. W szczególności Sąd przyznał w pkt 108 tego wyroku, że Komisja nie wysnuła żadnego wniosku dotyczącego kontaktów nr 66, 67, 70, 73, 76 i 78, które figurują jedynie w załączniku I do spornej decyzji, wobec czego nie pojawiają się w uzasadnieniu tej decyzji, co powinno było skłonić Sąd do stwierdzenia, że przez okres około pięciu miesięcy wnoszące odwołanie nie nawiązały żadnego antykonkurencyjnego kontaktu.
- 103 Sąd nie zbadał jednak, czy w świetle rzeczywistego funkcjonowania rynku wynoszący około pięciu miesięcy okres bez udowodnionych antykonkurencyjnych kontaktów nie podważa uczestnictwa wnoszących odwołanie w rozpatrywanym jednolitym i ciągłym naruszeniu. Tym samym nie wyciągając wniosków ze swych własnych ustaleń, Sąd naruszył prawo.
- 104 Komisja kwestionuje tę argumentację.

– *Ocena Trybunału*

- 105 W ramach części pierwszej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie utrzymują, że Sąd naruszył prawo, gdy stwierdził, iż uczestniczyły one w jednolitym i ciągłym naruszeniu w okresie od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 29 października 2008 r., przy czym nie uwzględnił on swych własnych ustaleń, zgodnie z którymi między dwoma kontaktami, w których uczestniczyły wnoszące odwołanie, nastąpiła przerwa wynosząca około pięciu miesięcy.
- 106 W tym względzie należy podkreślić, że dane przedsiębiorstwo mogło uczestniczyć bezpośrednio jedynie w części antykonkurencyjnych zachowań składających się na jednolite i ciągłe naruszenie, lecz mieć wiedzę o wszystkich pozostałych zachowaniach o znamionach naruszenia planowanych lub wdrażanych przez innych uczestników kartelu dla realizacji tych samych celów, lub mogło w sposób rozsądny je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko. W takiej sytuacji Komisja jest uprawniona do przypisania temu przedsiębiorstwu odpowiedzialności za wszystkie antykonkurencyjne zachowania składające się na takie naruszenie i w konsekwencji za to naruszenie w całości (wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 107 Wynika stąd również, że w takim przypadku okoliczność, że dane przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich elementach składowych kartelu lub że odgrywało ono nieznaczną rolę w elementach, w których uczestniczyło, powinna być brana pod uwagę jedynie przy ocenie wagi naruszenia oraz ewentualnie przy ustalaniu kwoty grzywny (zob. podobnie wyrok z dnia 26 września 2018 r., Infineon Technologies/Komisja, C-99/17 P, EU:C:2018:773, pkt 54).

- 108 Ponadto w przypadku naruszenia trwającego kilka lat okoliczność, że kartel przejawia działalność w różnych okresach z krótszymi lub dłuższymi przerwami, pozostaje bez wpływu na istnienie tego kartelu, o ile poszczególne działania, które składają się na to naruszenie, służą osiągnięciu tego samego celu i wpisują się w ramy naruszenia o jednolitym i ciągłym charakterze (wyrok z dnia 21 września 2006 r., Technische Unie/Komisja, C-113/04 P, EU:C:2006:593, pkt 169).
- 109 W niniejszym przypadku należy zauważyć, że w pkt 176–200 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał twierdzenie wnoszących odwołanie dotyczące braku dowodów na jednolite i ciągłe naruszenie stwierdzone przez Komisję.
- 110 Sąd przypomniał najpierw w pkt 178–181 tego wyroku stosowne orzecznictwo dotyczące ciężących na Komisji obowiązków w zakresie udowodnienia jednolitego i ciągłego naruszenia. Następnie w pkt 186 rzeczonego wyroku w odniesieniu do kwestii, czy Komisja powinna była ocenić, czy okresy między kontaktami były wystarczająco krótkie, aby wykazać jednolite i ciągłe naruszenie, Sąd podkreślił, że okoliczność, iż nie udowodniono istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia w odniesieniu do pewnych konkretnych okresów, nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że naruszenie miało miejsce w całościowym okresie dłuższym niż wspomniane okresy, gdy takie stwierdzenie opiera się na obiektywnych i zgodnych z sobą poszlakach.
- 111 Wreszcie, jeśli chodzi konkretnie o liczbę kontaktów zarzucanych wnoszącym odwołanie, Sąd uznał w pkt 198 zaskarżonego wyroku, że nawet biorąc pod uwagę fakt, iż niektóre z tych kontaktów w ogóle nie zostały ustalone, liczby kontaktów nawiązanych przez wnoszące odwołanie nie można uznać za nieznaczną.
- 112 Wobec tego nie można zarzucać Sądowi, że nie wziął pod uwagę ewentualnej wynoszącej około pięciu miesięcy przerwy między dwoma wspomnianymi kontaktami.
- 113 Po pierwsze, w pkt 187 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że najdłuższy okres bez ustalonego kontaktu wynosił jedynie trzy miesiące.
- 114 Po drugie, wbrew twierdzeniom wnoszących odwołanie Sąd nie uznał w pkt 198 zaskarżonego wyroku, że nie wykazano pewnych kontaktów. Sąd rozważył jedynie hipotezę, zgodnie z którą niektóre z kontaktów przypisanych wnoszącym odwołanie w ogóle nie zostały ustalone, i na tej właśnie podstawie doszedł do wniosku, dokonując porównania z sytuacją pozostałych uczestników kartelu, że nawet w takim przypadku uczestnictwo wnoszących odwołanie w jednolitym i ciągłym naruszeniu nie zostanie podważone.
- 115 Po trzecie, co się tyczy w szczególności kontaktów nr 66, 67, 70, 73, 76 i 78, należy przypomnieć, że brak dowodu na antykonkurencyjne kontakty w pewnych konkretnych okresach nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu jednolitego i ciągłego naruszenia, jeżeli takie stwierdzenie opiera się na obiektywnych i zgodnych z sobą poszlakach, a poszczególne działania składające się na to naruszenie zmierzają do osiągnięcia tego samego celu, stosownie do warunków określonych w pkt 108 niniejszego wyroku.
- 116 Sąd słusznie kierował się tym właśnie rozumowaniem. W pkt 188–195 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, iż Komisja prawidłowo wykazała, że wnoszące odwołanie wiedziały o istnieniu wspólnego celu i że przyczyniły się one w zamierzony sposób do realizacji antykonkurencyjnego celu gospodarczego kartelu.

- 117 W takich okolicznościach wynosząca około pięciu miesięcy przerwa między dwoma kontaktami, w których uczestniczyły wnoszące odwołanie, nawet przy założeniu, że zostanie wykazana, nie może jednak podważyć ich uczestnictwa w rozpatrywanym jednolitym i ciągłym naruszeniu.
- 118 W każdym razie wnoszące odwołanie nie mogą opierać swej argumentacji na wyroku z dnia 26 września 2018 r., Infineon Technologies/Komisja (C-99/17 P, EU:C:2018:773), aby twierdzić, że Sąd powinien był sprawdzić, czy wynoszący około pięciu miesięcy okres bez udowodnionych antykonkurencyjnych kontaktów nie podważa uczestnictwa wnoszących odwołanie w zarzucanym im jednolitym i ciągłym naruszeniu. Podczas gdy pkt 50–52 tego wyroku dotyczą analizy szczególnych okoliczności danej sprawy, w pkt 53 owego wyroku Trybunał przypomniał bowiem, że w ramach naruszenia trwającego przez pewien czas okoliczność, iż kartel przejawia działalność w różnych okresach z krótszymi lub dłuższymi przerwami, pozostaje bez wpływu na istnienie tego kartelu, o ile poszczególne działania, które składają się na to naruszenie, służą osiągnięciu tego samego celu i wpisują się w ramy naruszenia o jednolitym i ciągłym charakterze.
- 119 W konsekwencji należy oddalić część pierwszą zarzutu drugiego jako bezzasadną.

*W przedmiocie części drugiej zarzutu drugiego*

– *Argumentacja stron*

- 120 W ramach części drugiej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia, opierając zaskarżony wyrok na niespójnym wewnętrznie uzasadnieniu. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest bowiem wewnętrznie niespójne w odniesieniu do ich udziału w jednolitym i ciągłym naruszeniu. Zawarte w pkt 187 tego wyroku twierdzenie, że większość kontaktów indywidualnych dzielił co do zasady tylko jeden miesiąc, stoi w sprzeczności z zawartym w pkt 108 owego wyroku stwierdzeniem, że kontakty nr 66, 67, 70, 73, 76 i 78 nie zostały wykazane. Gdyby bowiem kontakty te nie zostały uwzględnione, należałoby wysnuć na tej podstawie wnioski, że doszło do przerwy w kontaktach przez okres około pięciu miesięcy.
- 121 Komisja uważa, że część druga zarzutu drugiego jest bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

- 122 W ramach części drugiej zarzutu drugiego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia, opierając zaskarżony wyrok na niespójnym wewnętrznie uzasadnieniu.
- 123 W tym względzie wystarczy wskazać, że w pkt 187 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że „[wnoszące odwołanie] uczestniczyły w licznych kontaktach w okresie piętnastu miesięcy[, że] większość kontaktów dzielił tylko jeden miesiąc[, że] [wnoszące odwołanie] uczestniczyły niekiedy w kilku kontaktach w tym samym miesiącu[i że] najdłuższy okres bez ustalonego kontaktu wynosił tylko trzy miesiące”.
- 124 Jest zatem oczywiste, że owo stwierdzenie jest ogólne i nie można uznać, że oznacza ono, iż wszystkie przerwy między każdym z kontaktów, w których uczestniczyły wnoszące odwołanie, nie były dłuższe niż jeden miesiąc.

- 125 Część druga zarzutu drugiego opiera się więc na błędnej lekturze zaskarżonego wyroku, w związku z czym należy ją oddalić jako bezzasadną.
- 126 W konsekwencji zarzut drugi należy oddalić w całości jako bezzasadny.

### ***W przedmiocie zarzutu czwartego***

- 127 Zarzut czwarty wnoszących odwołanie dzieli się na trzy części.

#### *Argumentacja stron*

##### *– W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego*

- 128 W ramach części pierwszej zarzutu czwartego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi naruszenie wyrażonej w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien zasady, zgodnie z którą wartość sprzedaży powinna odzwierciedlać gospodarcze znaczenie naruszenia oraz stopień zaangażowania każdego z uczestniczących w nim przedsiębiorstw, a tym samym naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania.
- 129 Wnoszące odwołanie utrzymują, że w czasie trwania zarzucanego im naruszenia Quanta Storage Inc. (zwana dalej „Quantą”) produkowała ODD sprzedawane następnie pod marką Sony Optiarc. W ramach zawartych między wnoszącymi odwołanie a Quantą porozumień o podziale dochodów wnoszące odwołanie wypłacały na rzecz tej spółki dochody odpowiadające zaprojektowanym i wytworzonym przez nią produktom. Tymczasem w spornej decyzji dokonano podwójnego naliczenia tych dochodów, przypisując je jednocześnie wnoszącym odwołanie i Quancie.
- 130 Sąd oddalił jednak argument wnoszących odwołanie, zgodnie z którym w spornej decyzji naliczono dwukrotnie te same dochody. Sąd oddalił również ich argument, zgodnie z którym to podwójne naliczenie naruszyło zasady równego traktowania i proporcjonalności ze względu na to, że doprowadziło ono do nałożenia na wnoszące odwołanie grzywiny, która niesłusznie zwiększyła ich udział w wartości sprzedaży.
- 131 Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien definiują wartość sprzedaży jako formułę odzwierciedlającą zarówno gospodarcze znaczenie naruszenia, jak i stopień zaangażowania każdego z uczestniczących w nim przedsiębiorstw. Trybunał potwierdził taką wykładnię pojęcia wartości sprzedaży, która jest zgodna ze wskazanymi w poprzednim punkcie zasadami, a Komisja w niektórych sprawach starała się uniknąć takiego podwójnego naliczenia.
- 132 W celu oddalenia argumentu wnoszących odwołanie Sąd uznał w pkt 245 zaskarżonego wyroku, że zalecana przez nie metoda zagraża skuteczności zakazu karteli, ponieważ wystarczyłoby wówczas, aby zainteresowane przedsiębiorstwa połączyły się z jednym z uczestników kartelu, aby obniżyć kwotę nałożonej na nie grzywiny. Uzasadnienie to doprowadziło jednak Sąd do potwierdzenia podwójnego naliczenia wartości sprzedaży, co stanowi naruszenie prawa i naruszenie tych zasad.
- 133 Komisja uważa, że część pierwsza zarzutu czwartego jest niedopuszczalna. Z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem wynika, że odwołanie powinno dokładnie

wskazywać zakwestionowane części wyroku, którego uchylecia żąda wnosząca odwołanie. Tymczasem ta część pierwsza zarzutu czwartego stanowi w rzeczywistości żądanie ponownego rozpatrzenia skargi wniesionej do Sądu, bez wskazania w zaskarżonym wyroku konkretnego błędu, a takie ponowne rozpatrzenie nie należy do właściwości Trybunału.

134 W każdym razie część pierwsza zarzutu czwartego jest bezzasadna i bezskuteczna.

– *W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego*

135 Część druga zarzutu czwartego dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia w zakresie, w jakim Sąd nie ustosunkował się do podniesionego przez wnoszące odwołanie argumentu, zgodnie z którym podwójne naliczenie wartości sprzedaży zwiększyło w sposób niezgodny z prawem znaczenie gospodarcze zarzucanego im naruszenia, a w konsekwencji nałożoną na nie grzywnę.

136 W ramach tego obowiązku Sąd jest zobowiązany odpowiedzieć w sposób wystarczający pod względem prawnym na wszystkie argumenty podniesione przez wnoszące odwołanie. Przedstawione przez Sąd uzasadnienie może być dorozumiane tylko pod warunkiem, że umożliwi ono zainteresowanym poznanie powodów, dla których Sąd nie przychylił się do ich argumentów.

137 Tymczasem Sąd nie ustosunkował się do argumentów podniesionych przez wnoszące odwołanie i poprzestał na ogólnych rozważaniach, które nie stanowią bezpośredniej odpowiedzi na te argumenty, a w szczególności na argument dotyczący podwójnego naliczenia dochodów wynikających ze sprzedaży ODD.

138 Komisja uważa, że część druga zarzutu czwartego jest bezzasadna i bezskuteczna.

– *W przedmiocie części trzeciej zarzutu czwartego*

139 W ramach części trzeciej zarzutu czwartego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd popełnił błąd, oddalając ich argument, zgodnie z którym Komisja nie uzasadniła odejścia w ich przypadku od swej praktyki polegającej na unikaniu podwójnego naliczania, podczas gdy we wcześniejszych decyzjach uwzględniła wartość sprzedaży w celu obliczenia kwoty grzywny, ponieważ wartość ta odzwierciedla gospodarcze znaczenie naruszenia.

140 Komisja uważa, że należy oddalić część trzecią zarzutu czwartego jako bezzasadną i bezskuteczną.

### *Ocena Trybunału*

141 W ramach trzech części zarzutu czwartego, które należy rozpatrzyć łącznie, wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył prawo, uchybił zasadom równego traktowania i proporcjonalności oraz nie dochował ciężącego na nim obowiązku uzasadnienia, gdy potwierdził kwotę grzywny nałożonej na podstawie tych samych dochodów, które posłużyły do obliczenia kwoty grzywny nałożonej na Quantę, która projektowała i wytwarzała ODD sprzedawane pod marką Sony Optiarc na podstawie porozumień o podziale dochodów.

142 Na wstępie należy zauważyć, że z odwołania wynika w sposób dorozumiany, lecz jasny, iż wnoszące odwołanie odnoszą się do pkt 237–250 zaskarżonego wyroku, co zresztą potwierdziły w replice. Niniejszy zarzut jest zatem dopuszczalny.

- 143 Co do istoty należy zauważyć, że Sąd stwierdził na wstępie w pkt 238 zaskarżonego wyroku, iż argument wnoszących odwołanie, zgodnie z którym Komisja dwukrotnie naliczyła sprzedaż na rzecz spółki Dell, jest mało zrozumiały, ponieważ tylko wnoszące odwołanie uzyskiwały dochody od Della.
- 144 Następnie w pkt 239–243 tego wyroku Sąd przypomniał orzecznictwo mające zastosowanie przy ustalaniu przez Komisję kwoty grzywien za naruszenie prawa konkurencji Unii.
- 145 Sąd wreszcie uznał w istocie, że Komisja zastosowała się w spornej decyzji do metody obliczania określonej w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien. W tym względzie w pkt 244 wspomnianego wyroku Sąd uznał, że gdy Komisja ustalała wartość sprzedaży towarów, których naruszenie dotyczy bezpośrednio lub pośrednio, logiczne było wykorzystanie przez nią jako podstawy obliczenia kwoty grzywiny sprzedaży bezpośredniej dokonanej przez wnoszące odwołanie na rzecz spółki Dell.
- 146 Jeśli chodzi w szczególności o argument oparty na podwójnym naliczeniu dochodów, Sąd wyjaśnił w pkt 245 zaskarżonego wyroku, że zalecana przez wnoszące odwołanie metoda polegająca na odliczeniu od dochodów uzyskanych przez nie od Della dochodów przekazanych Quancie zagroziłaby skuteczności zakazu karteli, ponieważ wystarczyłoby, aby przedsiębiorstwa uczestniczące w kartelu połączyły się w celu obniżenia kwoty nałożonej na nie grzywiny.
- 147 W odniesieniu do zasad proporcjonalności i równego traktowania Sąd dodał w pkt 246 i 247 zaskarżonego wyroku, że zachowanie wnoszących odwołanie nie różniło się zasadniczo od zachowania pozostałych adresatów spornej decyzji, zarówno jeśli chodzi o fakt wymiany informacji, w szczególności na temat cen, jak i o częstotliwość tej wymiany. Sąd wywnioskował na tej podstawie, że sporna decyzja nie narusza ani tych zasad, ani wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien.
- 148 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o argumenty wnoszących odwołanie dotyczące naruszenia obowiązku uzasadnienia, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem spoczywający na Sądzie na podstawie art. 36 i art. 53 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej obowiązek uzasadnienia wyroków nie oznacza nałożenia na Sąd obowiązku ustosunkowania się w sposób wyczerpujący do każdego punktu rozumowania przedstawionego przez strony sporu. Uzasadnienie może zatem być dorozumiane, pod warunkiem że umożliwi ono zainteresowanym poznanie podstaw, na których Sąd oparł swe rozstrzygnięcie, a Trybunałowi dostarcza elementów wystarczających do dokonania kontroli w trybie odwołania (wyrok z dnia 25 listopada 2020 r., Komisja/GEA Group, C-823/18 P, EU:C:2020:955, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 149 Uzasadnienie zawarte w pkt 237–250 zaskarżonego wyroku jest zgodne z wymogami orzecznictwa przypomnianego w poprzednim punkcie. Sąd zbadał bowiem wszystkie zastrzeżenia podniesione przez wnoszące odwołanie w odniesieniu do obliczenia grzywiny i przedstawił powody, dla których je oddalił. W szczególności Sąd zbadał w pkt 237 i 238 zaskarżonego wyroku zarzut dotyczący dwukrotnego naliczenia, a tym samym przedstawił powody oddalenia tych zastrzeżeń.
- 150 W drugiej kolejności Sąd nie naruszył prawa, uznając, że Komisja nie odeszła od metody określonej w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien.

- 151 Wskazał on bowiem prawidłowo, że Komisja, zgodnie z tą metodą, oparła obliczenie grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie w szczególności na wartości sprzedaży towarów, których naruszenie dotyczyło bezpośrednio lub pośrednio.
- 152 Sąd orzekł też słusznie, że zalecana przez wnoszące odwołanie metoda oparta na dochodach pochodzących wyłącznie ze sprzedaży bezpośredniej, a nie na wartości sprzedaży, zagraża skuteczności zakazu karteli, wobec czego nie można jej uznać za metodę pozwalającą na odzwierciedlenie gospodarczego znaczenia naruszenia.
- 153 W trzeciej kolejności, co się tyczy zasady równego traktowania, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada ta stanowi ogólną zasadę prawa Unii ustanowioną w art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Rzeczona zasada wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a odmienne sytuacje nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok z dnia 25 listopada 2020 r., Komisja/GEA Group, C-823/18 P, EU:C:2020:955, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 154 W niniejszym przypadku Sąd orzekł w pkt 246 zaskarżonego wyroku, że zachowanie wnoszących odwołanie nie różniło się zasadniczo od zachowania pozostałych adresatów spornej decyzji, zarówno jeśli chodzi o fakt wymiany informacji na temat cen, jak i o częstotliwość tej wymiany. W tych okolicznościach Sąd uznał w pkt 247 tego wyroku, że decyzja ta nie narusza zasady równego traktowania.
- 155 Wbrew argumentacji wnoszących odwołanie ów wnioski w żaden sposób nie narusza prawa. Z pkt 246 i 247 zaskarżonego wyroku wynika bowiem, że Sąd w istocie słusznie uznał, że Komisja rzeczywiście zastosowała do wszystkich odnośnych przedsiębiorstw tę samą metodę obliczania kwoty grzywny opartą na uwzględnieniu wartości sprzedaży oraz że okoliczności wskazane przez wnoszące odwołanie, uzasadniające ich zdaniem zastosowanie innej metody obliczania, nie mogą mieć wpływu na to stwierdzenie.
- 156 W czwartej kolejności, co się tyczy zasady proporcjonalności, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału nie jest zadaniem Trybunału, gdy rozstrzyga on kwestie prawne w postępowaniu odwoławczym, zastępowanie ze względów słuszności własną oceną oceny dokonanej przez Sąd, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzekł w przedmiocie wysokości grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii. Jedynie gdyby Trybunał uznał, że poziom sankcji jest nie tylko nieodpowiedni, ale także nadmierny, wręcz nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na nieodpowiedni charakter wysokości grzywny (wyroki: z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 26 września 2018 r., Philips i Philips France/Komisja, C-98/17 P, niepublikowany, EU:C:2018:774, pkt 107).
- 157 Tymczasem wnoszące odwołanie nie wykazały powodów, dla których kwota nałożonej na nie grzywny miałyby być nadmierna, a w efekcie nieproporcjonalna.
- 158 Z powyższego wynika, że zarzut czwarty należy oddalić w całości jako bezzasadny.

### **W przedmiocie uchylenia zaskarżonego wyroku**

- 159 Jak wynika z przeprowadzonej w pkt 55–86 niniejszego wyroku analizy zarzutu trzeciego wnoszących odwołanie, Sąd dopuścił się naruszeń prawa.
- 160 W tych okolicznościach należy uchylić zaskarżony wyrok.

### **W przedmiocie skargi do Sądu**

- 161 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jeśli odwołanie jest zasadne, Trybunał uchyli orzeczenie Sądu. Może on wówczas wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala, lub skierować sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd.
- 162 W niniejszym przypadku należy wydać ostateczne orzeczenie w sprawie, na co pozwala stan postępowania.
- 163 Jak wskazano w pkt 33 niniejszego wyroku, na poparcie skargi do Sądu wnoszące odwołanie podniosły dwa zarzuty.
- 164 W ramach zarzutu pierwszego podniesionego przed Sądem wnoszące odwołanie utrzymują w odniesieniu do ich udziału w odrębnych naruszeniach składających się na przypisane im jednolite i ciągle naruszenie, że Komisja nie sformułowała tego twierdzenia w toku postępowania administracyjnego i że owo twierdzenie zostało przedstawione po raz pierwszy w spornej decyzji z naruszeniem ich prawa do obrony. Decyzja ta jest również dotknięta brakiem uzasadnienia w odniesieniu do stwierdzenia tych odrębnych naruszeń.
- 165 Jeśli chodzi o zastrzeżenie dotyczące naruszenia obowiązku uzasadnienia, należy uznać, że względów przedstawionych w pkt 78–90 niniejszego wyroku, że Komisja nie uzasadniła swojej decyzji odnośnie do udziału wnoszących odwołanie w rzeczonych odrębnych naruszeniach składających się na przypisane im jednolite i ciągle naruszenie.
- 166 W konsekwencji, bez konieczności badania pozostałych argumentów przedstawionych w ramach zarzutu pierwszego podniesionego przez wnoszące odwołanie na poparcie ich skargi, należy uwzględnić ten zarzut w zakresie, w jakim zarzucają one Komisji, że nie uzasadniła wystarczająco spornej decyzji w odniesieniu do ich udziału w tych odrębnych naruszeniach.
- 167 Mając na względzie powyższe rozważania i w świetle wyjaśnień zawartych w pkt 55–58 niniejszego wyroku, należy stwierdzić nieważność art. 1 lit. g) spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdza w nim, że wnoszące odwołanie naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG poprzez uczestnictwo w kilku odrębnych naruszeniach.
- 168 W zarzucie drugim skargi do Sądu wnoszące odwołanie podnoszą w ramach części pierwszej, że Komisja nałożyła na nie grzywnę obliczoną na podstawie uzyskanych od spółki Dell dochodów, które zostały wypłacone Quancie zgodnie z porozumieniami o podziale dochodów obowiązującymi między wnoszącymi odwołanie a Quantą. W ramach części drugiej wnoszące odwołanie utrzymują, że ponieważ w spornej decyzji nie uwzględniono znacznie bardziej



ograniczonego charakteru ich zachowania w porównaniu z zachowaniem niektórych innych adresatów, Komisja naruszyła zasady równego traktowania i proporcjonalności, art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 i wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien.

- 169 W niniejszym przypadku, w pierwszej kolejności, co się tyczy części pierwszej zarzutu drugiego skargi, należy uznać, że jeśli chodzi o zastrzeżenie dotyczące metody obliczania grzywiny, ze względów wskazanych w pkt 141–158 niniejszego wyroku sporna decyzja nie narusza ani zasad równego traktowania i proporcjonalności, ani wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien.
- 170 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o część drugą zarzutu drugiego skargi, Trybunał zgadza się z uzasadnieniem przedstawionym przez Sąd w pkt 253–264 zaskarżonego wyroku. Tak więc z powodów zaprezentowanych w tych punktach oraz z powodów przedstawionych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku należy oddalić ów zarzut drugi.
- 171 Trybunał musi także wydać rozstrzygnięcie, korzystając z nieograniczonego prawa orzekania przysługującego mu na podstawie art. 261 TFUE i art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, w przedmiocie kwoty grzywiny, jaką trzeba nałożyć na wnoszące odwołanie (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 172 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał, wydając orzeczenie ostateczne w sprawie na podstawie art. 61 akapit pierwszy zdanie drugie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ma prawo w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania zastąpić ocenę Komisji swoją oceną i w konsekwencji uchylić, obniżyć lub podwyższyć nałożoną grzywnę lub okresową karę pieniężną (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 173 Aby określić kwotę nakładanej grzywiny, Trybunał musi dokonać oceny okoliczności danej sprawy i rodzaju rozpatrywanego naruszenia (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 174 Zadanie to oznacza, na podstawie art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003, uwzględnienie w odniesieniu do każdego ukaranego przedsiębiorstwa wagi rozpatrywanego naruszenia i czasu jego trwania z poszanowaniem zasad, w szczególności, uzasadnienia, proporcjonalności, indywidualizacji kar i równego traktowania, przy czym Trybunał nie jest związany wskazówkami określonymi przez Komisję w jej wytycznych, nawet jeśli sądy Unii mogą kierować się tymi wskazówkami w ramach wykonywania przysługującego im nieograniczonego prawa orzekania (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 90 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 175 W tym przypadku Trybunał uważa, że żaden z elementów, na które wnoszące odwołanie powołały się w niniejszej sprawie, ani żadne względy interesu publicznego nie uzasadniają tego, by Trybunał skorzystał z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania w celu obniżenia kwoty grzywiny wskazanej w art. 2 lit. g) spornej decyzji.
- 176 Mając na względzie całość powyższych rozważań, należy stwierdzić nieważność art. 1 lit. g) spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdza w nim, że wnoszące odwołanie naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc w kilku odrębnych naruszeniach, i oddalić skargę w pozostałym zakresie.

## **W przedmiocie kosztów**

- 177 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest zasadne i Trybunał wydaje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, rozstrzyga on również o kosztach.
- 178 Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 owego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Artykuł 138 § 3 wspomnianego regulaminu stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron każda z nich pokrywa własne koszty. Jednakże, jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, Trybunał może orzec, że jedna ze stron pokrywa, oprócz własnych kosztów, część kosztów poniesionych przez stronę przeciwną.
- 179 W niniejszym przypadku wnoszące odwołanie wniosły o obciążenie Komisji kosztami związanymi z postępowaniem w pierwszej instancji i z postępowaniem odwoławczym, a Komisja przegrała sprawę w ramach odwołania, a także częściowo w pierwszej instancji. Żądania wnoszących odwołanie zostały uwzględnione tylko częściowo w pierwszej instancji.
- 180 W związku z tym Trybunał uważa, że w świetle okoliczności niniejszej sprawy należy obciążyć Komisję, poza jej własnymi kosztami związanymi zarówno z postępowaniem w pierwszej instancji, jak i z postępowaniem odwoławczym, wszystkimi kosztami poniesionymi przez wnoszące odwołanie w ramach niniejszego odwołania oraz połową kosztów poniesionych przez nie w pierwszej instancji. Wnoszące odwołanie pokrywają połowę własnych kosztów związanych z postępowaniem w pierwszej instancji.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Uchyla się wyrok Sądu Unii Europejskiej z dnia 12 lipca 2019 r., Sony Optiarc i Sony Optiarc America/Komisja (T-763/15, niepublikowany, EU:T:2019:517).**
- 2) **Stwierdza się nieważność art. 1 lit. g) decyzji Komisji C(2015) 7135 final z dnia 21 października 2015 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa AT.39639 – Napędy optyczne) w zakresie, w jakim Komisja stwierdza w nim, że Sony Optiarc Inc. i Sony Optiarc America Inc. naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r., uczestnicząc, odpowiednio, od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 29 października 2008 r. i od dnia 25 lipca 2007 r. do dnia 31 października 2007 r. w kilku odrębnych naruszeniach.**
- 3) **W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.**
- 4) **Komisja Europejska zostaje obciążona, poza jej własnymi kosztami związanymi zarówno z postępowaniem w pierwszej instancji, jak i z postępowaniem odwoławczym, wszystkimi kosztami poniesionymi przez Sony Optiarc Inc. i Sony Optiarc America Inc. w ramach niniejszego odwołania oraz połową kosztów poniesionych przez nie w pierwszej instancji.**
- 5) **Sony Optiarc Inc. i Sony Optiarc America Inc. pokrywają połowę własnych kosztów związanych z postępowaniem w pierwszej instancji.**

Podpisy